

OM MØNS KIRKEBØGER

Selve øen Møn var i 1600-tallet inddelt i følgende 6 sogne:

- Fanefjord
- Stege
- Keldby
- Elmelunde
- Borre
- Magleby.

Den ældste bevarede kirkebog er fra Elmelunde, og begynder i 1630, hvilket er 15 år før sognepræsterne på Sjælland officielt bliver pålagt at føre kirkebøger.

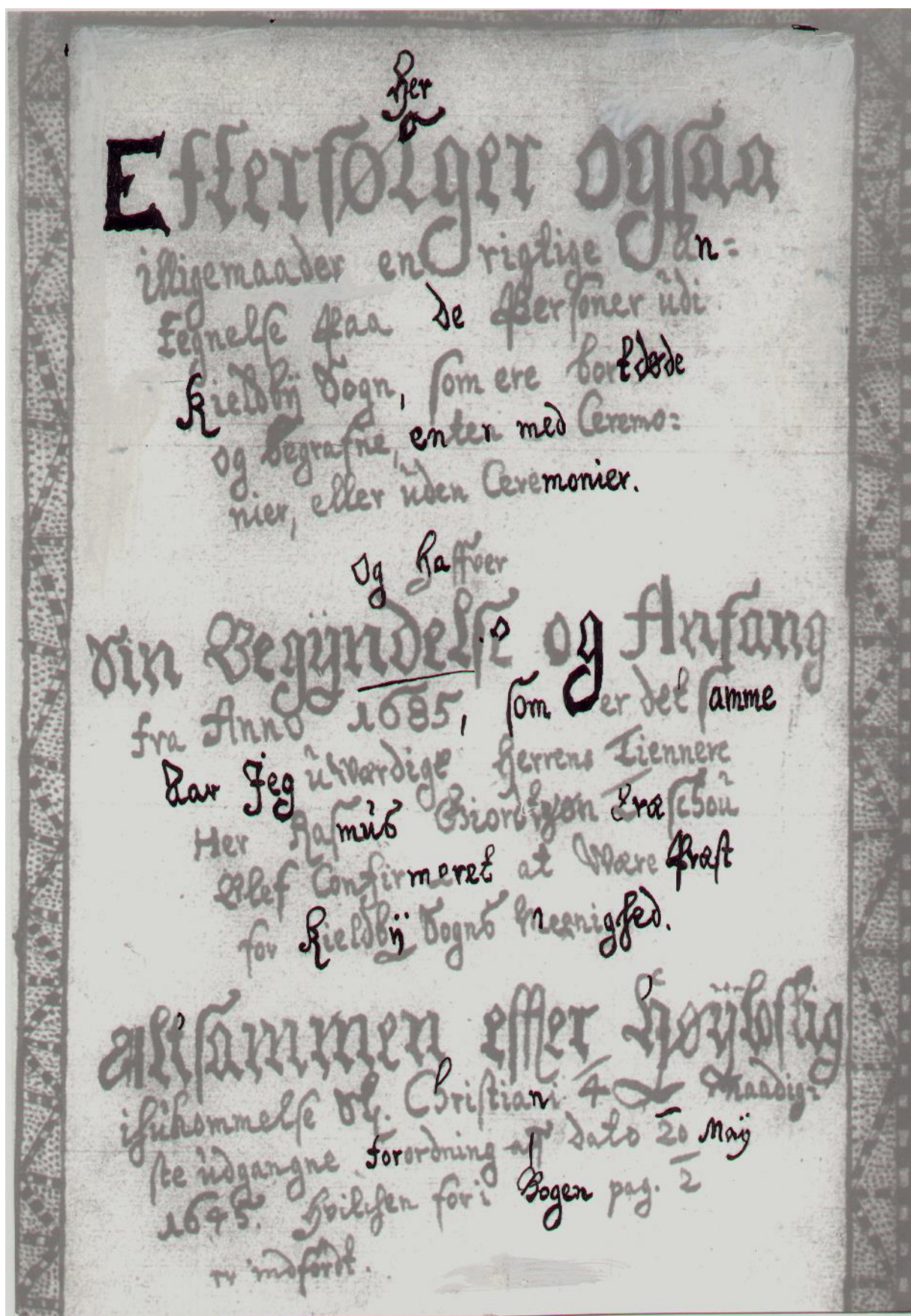
Det skete ved kongeligt missiv til Sjællands biskop den 20.maj 1645 og efterfølgende Kongelig Forordning af 17.maj 1646:

"Christian den fjerde med Guds nåde Danmarks, Norges, Venders og Goters konge.

Vor synderlig gunst tilforn, eftersom overalt med soven udi kirkerne stor desordre begås, da ville vi nådigst at I udi hvert sogn udi eders stift nogle skal tilforordne, som kan gå rundt om i kirkerne med lange kæppe og slå dennem på hovedet som sover, og således holder folket årvågen til at høre desto flittigere prædiken. Desligeste ville vi nådigst, at I præsterne udi eders stift alvorligen tilholder, at I holder rigtig kirkebog ved dag og datum på, hvor mange udi deres sogne fødes, hvo dertil fader står, og hvor mange årligen tilsammen vies og dør. Ville vi og nådigst, at I siden skal have god indseende med, at sådant af dennem efterkommes. Såfremt nogen Præst her udinden forsømmelig findes, skal han dermed have forbrudt hans kald. Dermed sker vor vilje. Befalendes eder Gud. Skrevet på vort slot København den 17.maj anno 1646."

De bevarede kirkebøger for Borre og Magleby sogne begynder i 1645, kirkebogen for Stege sogn i 1661, kirkebogen for Keldby sogn i 1685, og kirkebogen for Fanefjord sogn i 1754.

Den første side af den ældste bevarede kirkebog fra Keldby sogn er gengivet på næste side.

Møn har heldigvis for slægtsforskere ikke været udsat for nær så mange krigshæres plyndringer, nedbrænding af kirker m.m. som andre dele af landet, for eksempel midt-Fyn.

En stor del af kirkebøgerne har derfor "kun" været udsat for tidens fredelige tand, hvilket har medført, at de i dag forefindes i mere eller mindre letlæselig tilstand.

For Stege sogn mangler dog nogle enkelte bøger, nemlig:

- Kirkebøger med fødte/døbte 1667 - 1676 og 1714 - 1730
- Trolovelser/vielser 1720 - 1730.

I det 18. århundrede opdeles Stege sogn iøvrigt i sognene Stege, Damsholte og Stege Landsogn.

Indtil 1814 bestemte sognepræsterne selv, hvordan og i hvilket format de ville føre kirkebøgerne, hvorfor de oplysninger, der er indført i kirkebøgerne, kan være højst forskellige fra sogn til sogn. I Stege sogns kirkebøger anføres således først faddere fra 1691, mens disse i Magleby sogns kirkebøger anføres allerede fra 1645. Magleby sogns kirkebøger indeholder til gengæld ikke i begyndelsen særskilte afsnit for henholdsvis dåb, trolovelse og begravelse. Disse findes opført ind imellem hinanden, med placeringen bestemt af datoen for begivenheden.

Op til ca. 1800 er det normalt

- dåbs- og ikke fødselsdato,
- trolovelses- og ikke vielsesdato, samt
- begravelses- og ikke dødsdato, der er anført i kirkebøgerne.

I nogle kirkebøger findes også anført introduktioner, det vil sige de gifte kvinders højtidelige indføring i kirken efter barselfærd.

Datoer i kirkebøger

I de ældste kirkebøger anvendes som regel latinske benævnelser ved datoangivelser.

Eksempler:

- I stedet for søndag skrives således "Dominica".
- I stedet for en søndag i slutningen af november skrives "Dom. 24 p.trin.", det vil sige 24. søndag efter (post) hellig trefoldigheds dag (trinitatis), som er søndagen efter pinse (se ane nr.664/665, Hans Laursen Aagesen og Kirstine Jonsdtr.).
- I stedet for en søndag i marts skrives "Dom. Oculi", hvilket er 3. søndag i fasten.

Da både pinsen og fasten falder i forskellige tidsrum og på forskellige søndage i på hinanden følgende år, er datoen i måneden afhængig af det år, hvori man befinder sig.

Pinsesøndag kan således falde på datoer fra ca. 10. maj til ca. 13. juni.

Foruden datoer kan også måneder være anført med de latinske forkortelser: 7bris for september, 8bris for oktober, 9bris for november og 10bris for december.

I 1700 går Danmark over fra at benytte den Julianske til at benytte den Gregorianske kalender. For datoangivelser før 1700 er derfor den Julianske kalender gældende, mens den Gregorianske kalender er gældende for datoangivelser efter 1700.